

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

1750

Caput V. Quod solus Deus propriam habeat æternitatem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83620)

CAPUT V.

Quod solus Deus propriam habeat æternitatem.

SUMMARIUM.

1. De dotibus æternitatis.
2. Æonum fabula.
3. Error Monachorum existentium in monte Atho.
4. Falsum est, omnino affinem esse Palamitarum deliriis Augustinum Steuchum.
5. 6. 7. Deus æternus est.

8. Nec potest ejus æternitate aliqua creatura potiri.
9. Jure Valentiniana æonum fabula exploditur.
10. Fit. & solvitur obiectio.
11. Fictitium est lumen illud increatum, ac sempiternum, in quo Græci Palamita jactabant se Deum videre.
12. Solutio objectionis.

I.
De dotibus
æternitatis.

DUAS vera æternitas habet dotes: unam, quod caret principio ac fine; alteram, quod omnem excludit successionem. Definitur à Boetio: *Tota simul ac perfecta interminabilis vitæ possessio*, id est, duratio permanens & expers successionis in substantia spirituali ac vivente. Prout æternitas utramque dotem complectitur soli Deo, nullo mortalium contradicente, creditur convenire: idque demonstrabo priori hujus capituli propositione. At quatenus æternitas *perpetuum esse* designat, & *carere* durationis principio, quo sensu dicitur à Græcis ΑΙΩΝ, *Æon*, quasi *ἀειόν*, quod *semper est*, competit quidem Deo; sed quædam præter Deum hanc proprietatem tenere, imperiti improbi que homines delirarunt. Nam aliqui etiam è secta Platoniorum mundum crediderunt extitisse ab æterno, non intelligentes quomodo prima causa tanto sæculorum intervallo ab universi molitione cessaverit; alii materiam saltem existimaverunt sempiternam, ut impius ille Hermogenes, cui diem indixit Tertullianus. De his autem, quoniam ad mundi structuram attinent, agam libro XI. Refutandi sunt tamen hoc loco nonnulli, qui nescio quos *Æonas* ab Ecclesiæ incunabulis commenti sunt, & Græculi quidam Monachi increata lucis à Deo diffusæ, & ab ipsius separatæ substantiæ, insipientes ac superbissimi jactatores.

2.
Æonum fabula.

Æonum fabulam Hesiodæo more finxit circa annum Christi CXX, imperante Hadriano, Valentinus, quem Epiphanius Hæresi xxxi. 2. vocat Phreboniten, recentiores Critici Ptenethiten, è patria maritima prope Bolbiticum ostium. In Aegypto primum errorem sparsit, deinde Romæ, quo adventasse creditur anno Ch. Aeræ cxxiii. Statuit in Pleromate, seu plenitudine divinitatis xxx. Æonas, quos in Ogdoadem, Decadem, & Duodecadem partiti sunt. In Ogdoade priorem tenet locum Deus inconspicuus ac princeps Æonum; quem vocabat *πρωγενῆν*, *pro-*

πάρογν, & *βύδον*, *Ante principium*, *Ante patrem*, & *Fundum*: cui conjugem dabat *Ένωϊαν*, *Έργον*, & *Χάριν*, *Mentem*, *silentium*, & *Gratiam*. Hæc à Bytho gravida enixa est Νῆν & Αἰδήσιαν, *Mentem* & *Veritatem*: Hinc procreati Λόγος, Ζωή, *Sermo*, & *Vita*: ab his Ἀνθρώπος, & *Εκκλησία*, *Homo*, & *Ecclesia*. En Valentiniana Ogdoas; in qua prima tetras, nempe Bythos, Ennaea, Nus, & Alethia peperit alteram, Verbum, Vitam, hominem, & Ecclesiam. Ab hac posteriore Tetrade orta est Decas, & Duodecas Æonum: decas quidem à *Verbo* & *Vita*; duodecas ab *homine*, & *Ecclesia*. Filii itaque *Sermonis ac vitæ* sunt decem Æonæ Βύδιος, Μῆτις, Ἀγγέλιος, Ένωσις, Αὐτοφύης, Ἠδονή, Αἰνότης, Σύγκρισις, Μονογενής, Μακαρία, *Profundum*, *Mixtio*, *Non-Senescens*, *Unio*, *Personascens*, *Voluptas*, *Immobilis*, *Concretio*, *Unigenitus*, & *Beata*. Duodecas progenita ab *homine* & *Ecclesia* hæc est: Παράκλητος, Πίσις, Πατερικός, Ελπίς, Μιτητικός, Ἀγάπη, Ἄειρος, Σύνεσις, Εὐαγγελιστικός, Μακαριστής, Θελητής, Σοφία, *Consolator*, *Fides*, *Paternus*, *Spes*, *Maternus*, *Caritas*, *Semper-mens*, *Prudentia*, *Ecclesiasticus*, *Felicitas*, *Voluntarius*, *Sapientia*. Hos triginta Æonas complectitur Valentinianum πλήρωμα, id est, *plenitudo*: de quibus vide Irenæum, Tertullianum, & Epiphanius, nec non Natalem Alex. Hist. Eccl. Sæc. II. cap. 2. Art. vi. Mafuerum quoque Dissert. I. art. I. Cum tam absurda sit Valentini fabulosa hæresis, habuit tamen qui eundem fuisse Orthodoxum contenderit, Fœditum Abbatem, qui edidit Dilucidationem Doctrinæ, & Historiæ priorum sæculorum.

Alterius erroris auctor fuit conventus Monachorum. qui in monte Atho prope Thessalonicam dicti *Quiescentes* gloriabantur, omnes, qui in eo vitæ genere exercebantur, Divinum lumen conspiceret ab æterno à divinitate diffusum, quale Christo in monte Thabor putabant circumfulsisse. Quorum deliramenta

3.
Error Monachorum existentium in monte Atho.

ramenta detexit, & confutavit Barlaamus Monachus, qui ex Italia Byzantium venerat, & aliquandiu cum *Gregiscentibus* versatus fuerat; unde adversarium habuit Gregorium Palamam, primo illius instituti professorem, deinde Thessalonicensem Episcopum. Fuit Barlaamus natione Calaber, ut scribit Jo. Cantacuzenus lib. II. cap. 39. & Georgius Phranza lib. I. cap. XII. & ex Italia Constantinopolim adiit imperante Andronico Juniore, qui contra Avum conspirans imperium arripuit an. 1328. stetitque è partibus Barlaami Gregorius Acindynus, & Joannes Chrysoloras, ut narrat citato loco Phranza. Hunc Chrysoloram putant plurimi etiam primæ notæ Scriptores esse Emmanuelem illum, qui regnante Bonifacio IX. Venetiis, Florentiæ, Romæ, ac Ticini Græcæ literas tradidit, Leonardi Bruni Arretini, Raphaëlis Volateranni, Pauli Jovii, Baptiste Platinae, aliorumque historicorum testimonio celebratissimum. At cum Emmanuel Chrysoloras, cui plurimum debet Italia, decesserit in Constantiensi Concilio mense Aprili ann. 1415., honestatus elegantissima oratione Poggii Florentini ejus discipuli, & de Historia benemeriti, contentio autem cum Barlaamo contingerit vivente ac imperante Andronico, qui obiit anno 1341., puto hunc à priori Chrysolora esse diversum; non enim adulescentulus cum Palama disputasset, neque tanta ætate gravatus memoratæ Synodo interfuisset: præsertim cum nominum habeatur diversitas, & unius Chrysoloræ ad alterum recitentur Epistolæ. Fuerit ergo Joannes Chrysoloras senior Emmanuele. Barlaamum pertinaciæ, malevolentia, & popularis gloriæ cupiditatis redarguit Nicephorus Gregoras lib. Hist. XI. ejusque argumenta veluti araneorum telas discussa à Palama scribit citato loco Phranza: sed Gregoras paulo ante virum dixerat sacris dogmatibus eruditum; & postea mutata sententia Constantinopolitanam Pseudosynodum, quæ Barlaamum damnaverat, post ejus in Italiam reditum, decem libris impugnavit. Phranzes eundem Barlaamum fatetur disertum & eloquentem, & Joannes Cantacuzenus acutum & perspicacem libro Hist. II. cap. 39. licet Cantacuzenus Palamitarum fabulas approbet. Hæc addidi ad horum Græcorum historiam, quam ornate refert Petavius lib. I. Th. Dogmatum cap. XII. cum Jacobus Gretferus vir & ipse eruditissimus adnotat, in cap. præcitatum Cantacuzeni animadvertat hanc controversiam historiamque

R. P. Berti Theol. Tom. I.

fuisse Latinis Scriptoribus propemodum ignotam.

Et ne sub magnis nominibus errandi tribuatur occasio, quod recte cautum facit vir disertissimus Lamindus Pricanius prope finem librorum de ingeniorum moderatione; falsum est omnino affinem esse Palamitarum deliriis Augustinum Steuchum, etiamsi id asserant plures, & idem Petavius lib. III. cap. VI. n. 111. & Possevinus in Apparatu pag. 147. Nam Steuchus, quamquam haud scite cælum empyreum, & claritatem celestis regni incretam, & à divinitate emanantem nuncupavit; affirmat tamen hanc lucem ac regnum eandem esse divinitatem. Ait enim in libro de rebus incorporeis & invisibilibus de hoc cælo ac regno: *Hoc est divinitas, hoc regnum Patris, & Sanctissimæ Trinitatis*, & post pauca, *Quod cælum etiam eodem modo Paulus vocat lucem inaccessibilem, eamque dicit à Patre inhabitari, nimirum à se ipso manantem, non alienam à se*. Vocat ibidem hanc lucem, & regnum: *increatum, incorruptibile, inalterabile, immutabile*. Atque initio Cosinopocæ pag. 3. probat, nihil prorsus potuisse ab æterno consistere distinctum à Deo his verbis: *Ubi est æternitas semper item est existendi vigor ac potestas, quæ sola in Deo est; & tanta est hæc divinitas & potestas, ut alteri etiam ab ipso Deo non possit conferri*. Quapropter si Eugubinus hanc lucem appellat æternam, si affirmat non esse alienam à Deo, si asserit esse ipsam Patris divinitatem; non existimavit emanare à Deo in sensu Palamitarum, sed quemadmodum nos communiter dicimus emanare à Dei substantia ejus proprietates, ratione nimirum nostra, non distinctione reali. Neque obstat, Eugubinum asserere, non facile dictu an hæc lux corporea sit, an incorporea, & hanc esse Olympum poetarum; benigne enim exponendus est, non quasi corpoream suspicatus sit, aut locum extensum: sed quod ea lux corporalia ac spiritualia superemineat, & sit ipsa beatorum spirituum sempiterna felicitas. Quod declarant ipsius Eugubini proxima verba. *Hæc lux manat duntaxat à Deo, quæ cum sit lux divinitatis ejus, semper cum eo fuisse necesse est. Et hæc si cælum Empyrium est, semper ab æterno fuit cælum Empyrium, id est immensa lux divinitatis, beatissimum illud quod est supra cælum, quod appellare non audeo. Nam neque locus est, neque corpus, neque tempus*. Errant ergo, qui putant Steuchum Palamitarum nugis ineptire,

ineptire, & gerris Manichæorum tradere consentanea: quæ dicta sint salvo iudicio Petavii viri accuratissimi, & de Dogmatica Theologia præ cæteris optime meriti. Jam vero à Critica & Historia, quæ duo quanta potui brevitate expedivi, ad scita & assertiones me confero.

5. PROPOSITIO I. Deus æternus est, nec potest ejus æternitate aliqua creatura potiri.

Probatur Deum esse æternum ex Scriptura. Demonstratio prioris partem divinis Scripturis: Deuteronomii xxxii. 40. habetur: *Vivo ego in æternum.* Ps. ix. 8. *Dominus in æternum permanet.* Dan. vii. 14. *Potestas ejus potestas æterna.* Ad Hebr. i. 11. *Ipsi peribunt, tu autem permanes.* In his autem advertendum est, quod etsi Deo tribuuntur anni, sæcula, & vicissim rebus temporalibus æternitas, & ipsum etiam Hebraicum **עולם** *Holam*; dicuntur tamen de Deo cum quadam emphasi, quæ nulla ratione cæteris potest convenire. De annis namque illius dicitur Ps. cxi. 28. *Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.* De sæculis, & **עלם** Psalm. lxxxix. **מעולם עד עולם**: *A sæculo usque in sæculum tu es Deus*: hoc est, quodcumque pertranseat sæculum, tu semper idem immutabiliter permanes.

6. Idem docent unanimiter Patres. Tert. in 2. contra Marcionem: *Viva, & germana divinitas nec de novitate nec de vetustate censetur. Deus si est vetus non erit; si est novus non fuit.* E. c. Nazianzenus Orat. lxxxviii. *Deus & erat semper, & est, & erit: vel, ut rectius loquar, semper est.* Aug. ix. Confess. 10. *Fuisse & futurum esse non est in eo, sed esse solum.* Ita omnes alii. Quibus cum discipulorum suorum grege subscribunt Socrates, Plato, Parmenides, Euripides, & Thales; qui hanc Dei tradit definitionem: *Deus est quod caret principio ac fine, omnium rerum antiquissimum, & nunquam genitum.*

7. Magni Augustini argumenta hæc sunt; Primum in lib. de nat. Boni cap. 39. Quidquid est immutabile debet esse æternum; nam si non caret principio mutatur de non esse ad esse, si non caret fine mutatur de esse ad non esse: Deus est prorsus incommutabilis: Ergo Deus est æternus. Alterum in lib. vii. de Gen. ad lit. cap. 26. Nullum excogitari potest intervallum ac spatium, quo circumscripta sit Dei immensitas. Igitur nequit concipi tempus aut sæculum,

quo sit definita Dei permanentia. Tertium in lib. xv. Confess. cap. 10. Deus est summa anima beatitudo, in qua dolere non potest neque affici desiderio aut timore. Atqui anima aut dolet, aut desiderat, aut timet, quotiescunque figitur voluptate in bono, quod oritur, desinit, ac perficitur: Ergo Deus est bonum sempiternum, in quo nihil incipit, nihil cessat, nihil crescit. Huc spectant quæ de aliis attributis dicta fuerunt: unum etenim ex alio consequitur.

Probatur 2. pars. Æternitas Dei est interminabilis vita quantum ad existentiam & operationem omnino immutabilis: Immutabilitas nullo pacto rei creatæ potest competere: Ergo nullo pacto creaturæ competere potest Dei æternitas. Hinc habes recte Boetium lib. v. de Cons. Prosa vi. asserere, quod etiam si mundus non habuisset initium, ut quibusdam philosophis visum est, nihilominus non fuisset Deo coæternus. Nam mutationi esset subjectus, & temporis pateretur vicissitudinem: Habes etiam quo sensu Patres mortalem quandoque scribant rationalem animam: quia scilicet habet quidem non desinentem vitam; sed in cognitione & amore mutatur, deficit, proficit. Vide Aug. in Ps. lxx. & Tract. xxiii. in Joannem. Patulus quoque 1. ad Tim. v. 16. ait de summo Deo: *Qui solus habet immortalitatem* Nempe & à se, & omnino incommutabiliter. Lege Aug. lib. iiii. contra Maximinum cap. 12.

Quod affirmant Scholastici, æternitatem esse mensuram durationis divinæ, accipiendum est de mensura improprie, & secundum rationem nostram accepta, ut scite animadvertit Magister Florez Tract. iiii. quæst. 2. Art. 6. §. 2. num. 12. Non enim duratio ab æternitate, & æternitas à Dei substantia distinguitur, sed idem sunt penitus; ut ait S. P. Enarrat. 2. in Psalm. ci. n. 10. *Non enim aliud anni Dei & aliud ipse: sed anni Dei æternitas Dei est: æternitas ipsa Dei substantia est, quæ nihil habet mutabile, &c.*

PROPOSITIO II. Jure ac merito Valentiniana Æonum fabula exploditur.

Afferam quasdam demonstrationes Æonum præter eas xvi. quas ex Irenæo collegit Natalis Alex. dissert. xv. 2. sæculi art. 1. quas tamen vide. Sit 1. Æones Valentini, sive ab Hebræorum Kabalis, ut putat Joannes Franciscus Budæus in dissert. de hac hæresi, & Salomon Glasius de posteriori Kab. membro, vel ut

ut probat doctissimus Renatus Massiet differt. i. pag. xx. & seq. ex Chaldaeorum Theologia, atque ex Pythagorica Quaternatione habuerunt originem: Sed Kabala est elementaria Scripturarum expositio, literarum aut numerorum pro lubitu permutatio, inconstans, atque ut plurimum supersticiosa; Chaldaeorum vero Theologia, ac Pythagorica quaternitas ex idololatriæ semine germinavit: Ergo explodenda est Aeonum fabula impuris his fontibus derivata. II. Aëones aut sunt affectiones ac motus unius Dei ab essentia divina distincti, ut videtur eos cogitasse Valentinus, aut personæ ejusdem divinitatis, ut commentus est Ptolomæus, de quo Tertull. lib. adv. Valentinum XIV. Non primum, quia summus Deus non est mutabilis, & affectionibus adventitiis obnoxius; non secundum, quia inter Aëones solus Nus est præstantissimus, totamque Bythi complectitur magnitudinem, Personæ autem ejusdem divinitatis æqualem habere debent perfectionem. Oportet ergo ut omnes Aëones sint procreati, ideoque non erit, neque Axinitus, neque Aëonus, neque Autophnes. III. Bythus & Anteprincipium debet habere ante generationem Nou vitam, prudentiam, felicitatem, beatitudinem; non sunt ergo progenitæ post conjugium Nou, Zoë, Synesis, Machariotes. IV. Aëones aut sunt spirituales, aut corporei: Si corporei, non ergo spectant ad pleroma intelligibilium: si spirituales, quomodo est inter Aëones Syngalis, Mixis, Enosis? quomodo Sophia fere absorpta fuit? quomodo sine corpore sexuum distinctio, connubia, generationes? V. *Achamoth*, quam Valentinus dicit filiam Sophiæ, & extra Plenitudinem collocat, & eadem *Sophia* Synonima sunt; atque unum Græcum est, scilicet *Σοφία Sophia*, alterum Hebraicum, idest *חכמה Achamoth*; & utrumque significat sapientiam: Alethias, Logos, Synesis ad unam spectant facultatem intelligendi; Pistis, Agape, Elpis sunt nomina virtutum eidem spiritui convenientium; quare ergo finguntur Aëones, aut saltem ab iisdem parentibus non gignuntur? Hæc ego addo ad argumenta Irenæi, quæ validiora sunt quidem; sed requirunt notitiam totius systematis Valentiniani, cujus Aeonum fabula est una tantum pars, & alia superest Enthymesis, ac tertia de Operibus Demiurgi: quæ sunt forsitan adolescentibus, quibus hæc conferibo, adhuc ignota. At argumentationes istæ, si conferas cum

nominibus propriis Aeonum supra expositis, erunt vel rudioribus satis obvia.

Oppones: Aëonas à filio Dei progenitos ac procreatos affirmat Divina Scriptura, confirmant testimonia Patrum, corroborat Kabalistica ars: Non est ergo unde quaque fabulosum Valentinianum systema. Ant. probatur; nam in Ep. ad Hebræos c. 1. 2. ubi nos legimus: *Per quem fecit & sæcula*, habent Græci codices, *διὰ τοῦ τὰς αἰώνων ἐκλογένου*, *Per quem & Aëonas condidit*. Etcap. xi. 3. ubi nos legimus: *Fide intelligimus aptata esse sæcula verbo Dei, ut ex invisibilibus visibilia fierent*, habent Græci, *Πίστει νοούμενα τὰς αἰώνων ὁρίσασθαι θεῷ, εἰς τὸ ἐκ τῶν ἀνοράτων τὰ βλεπόμενα γενέσθαι*, *Fide intelligimus aptatos esse Aëonas sermone Dei, ut ex non apparentibus visibilia fierent*. Aëones itaque ex Nu ac Logo fuerunt progeniti, ut corporalia conderentur secundum ideam Aeonum invisibilium existentium in Pleromate. Nec dissentiunt Patres. Gregorius enim Nyssenus in 1. contra Eunomium scribit: *Sæculi Conditorum Aëonum, & qui in eis est locum antea constituisse, in iis vero omnia deinceps procreasse*. Quod numerorum comprobatur ratio, siquidem xxx. Aëones in annis Christi, xii. in Apostolis fuerunt designati, quorum duodecimus Judas proditor & apostata *Sophiam* invidam ac suo loco dejectam figurabat. Scripturis itaque, Patribus, & Kabalæ videtur Valentinii systema consentaneum.

Resp. nego ant. Ad argumentum ex Epistola Pauli ad Hebræos facilis est responsio, si dicamus, Aëonas conditos *μετὰ τὸν κόσμον*, metonymice, & per enallagen numeri, ut dicimus, creatum tempus ætatemque rerum corporearum. Aëon quippe non est res aliqua quæ per se subsistat, sed vita rerum intelligibilium. Ita Damascenus lib. 2. de Fide Orth. cap. 1. Possumus quoque priorem textum ita exponere, *Per quem creavit & mundum*; quum Hebraice sit, *וְכָה עָבַד לַעֲלֹמָה*. Possumus & asserere, significari à Paulo, Christum esse Messiam, cujus gratia dicebant Hebræi fuisse creata universa; quandoquidem particula *Διὰ* cum genitivo interdum valet propter. Alter vero textus significat tantummodo in ordinem fuisse digestas jussu ac verbo Dei mundi partes, & conditas ex non extantibus, cum essent olim in Verbo Dei invisibilia, quemadmodum sunt opera in mente Artificis. Gregorium Nyssenum minus pro-

10.
Objection

Solutio.

prie & accurate locutum scribit Petavius lib. III. cap. v. 8. Sed mihi videtur id solum velle, quod Deus principio Aeonas & universum condiderit tanquam conceptaculum rerum visibilium, quia in principio condidit mundum & Angelos, sed terra erat inanis & vacua; quam postea singularum creaturarum generibus exornavit. In quo nihil est non accuratum, non proprium. Kabbalisticae Valentinianorum argutiunculae flocci sunt faciendae; tametsi Christus vixisset xxx. annos, quod est alienum à vero: explevit enim xxx. ii.; atque his annis male aliquot detrahuntur, male superadduntur à pluribus Recentioribus, ut ostendam opportunius. In Juda damnato ac perduto homine male designatur Sophia, cujus interitum Horus à Bytho & Sige genitus extra Pleroma impedivit. Cum à Verbo decem fuerint geniti Aeones, quare non sunt pares huic numero Apostoli? aut quare duodecim Aeonis non addidit Valentinus lxxi. alios numero pares discipulorum? Sed mitto jure ab Irenæo ac Tertulliano irrisas fabulas.

II. PROPOSITIO III. Fictitium est lumen illud increatum ac sempiternum, in quo Græci Palamitæ jactabant se Deum videre.

Palamitarum fictitium lumen exploratur. Facillimè demonstratur argumentatione Joannis Cyparisioti Decade vi. Ejusmodi lux, quæ beatorum corpora circumfulget, ut Græculi isti contendunt, est defluxio & energia manans à

Divina substantia: Fictitia est defluxio, & energia manans à Divina substantia, quæ sit improducta, sempiterna, & distinguatur à divinitate; non enim diversa est Dei natura ab ejus proprietatibus & operationibus: Ergo fictitia est illa lux æterna, & defluens à Divina substantia, & quæ ab ea distinguatur. Con simile est argumentum Barlaami, de quo Joannes Cantacuzenus lib. II. cap. 39. Nihil inter Deum & creaturam potest excogitari; nam quidquid est, aut est à se, aut productum ab alio: si est à se, Deus est; si ab alio productum, creatura est: Igitur stultissimæ mentis figmentum erit illa lux sempiterna, increata, & tamen à divinitate distincta. An vero in eo lumine ac defluxione, si daretur, videri posset Divina Essentia, videbitur in eo libro, qui proxime ad istum consequetur.

Dices: Meminit increatæ hujus lucis Basilius Hom. I. in Hexam.

Resp. arcanam, & inaccessam lucem divinitatis, quam Basilius commemorat, esse eandem divinitatem, & sempiternum Dei filium; de quo ipse Basilius lib. IV. contra Eunomium cap. I. *Filius*, inquit, *cum splendor sit, non aliquando erit; sed est coæternaliter. Lux enim est Deus, ut David inquit: In lumine tuo videbimus lumen, & Daniel: Lux cum ipso est.* Itaque Basilius lucem illam sempiternam ac splendorem Dei, cujus meminit Hom. I. in Hexam, non aliam intelligit præter ipsum Deum, & Unigenitum procedentem à Patre.

12.

CAPUT VI.

De infinita potentia Dei, & de iis, quæ ad hanc evertendam possent adduci.

SUMMARIUM.

1. Deus infinitam habet potentiam.
2. Animadversio ad faciliter occurrendum objectionibus.
3. 4. 5. 6. 7. Solvuntur objectiones variae.
8. 9. 10. 11. Potest Deus plura facere, quàm non facit.

12. 13. 14. Afferuntur, & solvuntur objectiones.
15. 16. Potest Deus facere meliora iis, quàm fecit.
17. 18. 19. 20. Solvuntur objectiones.

De Potentia Dei infinita.

RABSACES, quem legis suæ desertorem Hebræi putant, eo quod Hebraice loqueretur, & ad ejus maledica verba Ezechias sciderit vestimenta, adeo infirmum aiebat esse Dominum Deum Israël, ut non posset liberare Jerusalem de manu Regis Assyriorum. Populares ipsi Judæi in solitudine ausi sunt contra Omnipotentem in hanc blasphemiam erumpere: *Nunquid poterit Dominus parare mensam in deserto?*

Pl. LXXVII. In eo quippe detinebantur errore, quod & Dii essent alii apud Gentes, & unus ille, quem colebant, non haberet ubique maximam potestatem. At Deus manifestam reddidit potentiam suam statim post Absacis blasphemiam percutiens centum octoginta quinque millia in castris Sennacheribi; & contra murmurantes Hebræos, pluentibus cælis manna, & aquis de petra fluentibus saluberrimis. De Manichæis jam